

ERKEN ÇOCUKLUK EBEVEYN MEDYA ARACILIK ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI¹

DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD PARENTAL MEDIA MEDIATION SCALE

Müge ŞEN*² Ergül DEMİR³ Nergiz TEKE⁴ Arif YILMAZ⁵

Başvuru Tarihi: 14.11.2019 Yayına Kabul Tarihi: 07.01.2020 DOI: 10.21764/maeuefd.646852

(Araştırma Makalesi)

Özet: Bu çalışmada, erken çocukluk döneminde çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının medya kullanımındaki aracılıklarını belirlemeye yönelik geçerli-güvenilir bir ölçek geliştirme amaçlanmıştır. Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği (EÇEMAÖ) geliştirme sürecinde, kuramsal ön hazırlıklar sonrasında, ilgili alanyazın incelenerek hazırlanan taslak maddeler beş uzmanın görüşleri ve küçük bir grup üzerinde yapılan uygulama dikkate alınarak gözden geçirilmiş ve düzenlenmiş, 58 maddeden oluşan deneme formu oluşturulmuştur. Ölçek maddeleri, 1-5 arası puanlanacak şekilde beşli Likert tipi ölçeklenmiştir. Deneme uygulamasında 855 ebeveyne ulaşılmıştır. Sistematik yanıt örüntüleri, kayıp veriler ve uçdeğerlere yönelik incelemeler sonrasında 184 (%21.5) gözlem, veri setinden çıkarılmış, ileri analizler 671 ebeveynin verileriyle yürütülmüştür. TBA sonucunda altı faktörlü 43 maddeden oluşan bir yapı tanımlanmıştır. DFA sonuçları yüksek düzeyde model-veri uyumu sağlayan bir yapı tanımlanabildiğini göstermektedir ($\chi^2/sd= 2.23$, RMSEA=0.043, RMR=0.044, CFI=0.98, NNFI= 0.98, NFI =0.97, AGFI= 0.87, GFI=0.89, RFI=0.96). Cronbach alfa katsayıları, bileşenler için

Abstract: The purpose of the study is to develop a valid and reliable scale to determine the mediation styles of parents' for the media use of their children in early childhood period. In the preliminary study, existed parental mediation scales were examined and for the current study item pool was generated. These items were prepared analysis after the opinions experts and pilot application. Necessary arrangements were made in the items and Early Childhood Parental Media Mediation Scale (ECPMMS) draft form was prepared as 58 items. These items were scored on a 5-point Likert scale and scored between 1-5. The study was conducted with the participation of 855 parents. In order to determine the construct validity of the scale, Principal Component Analysis (PCA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA) were performed. Cronbach's alpha internal consistency coefficient was calculated for the reliability of the scale. Prior to the analysis, for loses in the data set systematic response patterns and possible multivariate extreme values were examined. Based on these examinations, 184 (21.5%) observations were

¹ Bu çalışma 2-5 Ekim 2019 tarihleri arasında Kars/Türkiye'de gerçekleştirilen VI. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* Sorumlu yazar

² Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, msen@ankara.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4854-6531>

³ Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, Ankara, erguldemir@ankara.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3708-8013>

⁴ Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, nteke@bartin.edu.tr, Bartın, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7281-7509>

⁵ Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, arif@hacettepe.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5106-7721>

sırasıyla .92, .86, .61, .83, .84, .59 ve ölçek genelinde .91 olarak hesaplanmıştır. Geçerlik-güvenirlik çalışmaları kapsamında, geliştirilen ölçeğin bileşen toplam puanları kullanılarak iki-aşamalı kümeleme analiziyle (cluster analysis) örneklemin EÇEMAÖ toplam puanlarına göre sınıflanma biçimi incelenmiş ve bu sınıflanmaya göre kabul edilebilir kesme puanları belirlenmiştir. Belirlenen kesme puan aralıklarına göre ebeveynlerin aktif-kısıtlayıcı rol düzeyleri tanımlanmıştır. Bulgular sonucunda ölçeğin geçerli-güvenilir bir araç olarak kullanımının uygun olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Ebeveyn, medya, ekran kullanımı, erken çocukluk, aktif aracılık, kısıtlayıcı aracılık*

excluded from the data set and further analyzes were conducted with 671 parents' data. After PCA six factor and 43 items structure was obtained. The goodness of fit index values of the model indicate that the structure provides high level of model-data fit ($\chi^2 / sd = 2.23$, RMSEA = 0.043, RMR = 0.044, CFI = 0.98, NNFI= 0.98, NFI = 0.97, AGFI= 0.87, GFI = 0.89, RFI = 0.96). The reliability levels of the obtained structure were calculated by Cronbach's alpha coefficient (the factors were calculated respectively as .92, .86, .61, .83, .84, .59 and .91 for whole the scale). In the light of validity-reliability studies, the components's total scores were analyzed using cluster analysis based on ECPMMS total scores and acceptable cut-off score were determined. Active-restrictive role of parents were defined according to cut-off intervals. As a result of the findings, it was determined that the scale was suitable for use as a valid and reliable instrument.

Keywords: *Parent, media, screen use, early childhood, active mediation, restrictive mediation*

Giriş

Günümüzde çocuklar, dijital dünyanın hakimiyetine girilen bir zaman diliminde dünyaya gelmektedirler. Dijital dünya, çocukların günlük yaşamlarının her aşamasında yer alan bir güçtür ve çocukların eğitiminde, iletişimde ve eğlencesinde ayrı ayrı rol oynamaktadır (Scantlin, 2008). Dijital dünyanın insan hayatına sunduğu sınırsız imkanların kullanımı, niteliğine bağlı olarak olumlu veya olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Özellikle küçük yaşta çocuklar, gelişimsel olarak medyadan olumsuz etkilenmede daha korunaksız bir grup olarak öne çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar; medya araçlarının televizyonun çocukların şiddet yönelimlerini artırdığını (Akçay & Emiroğlu, 2019; Gentile, Bender & Anderson, 2017; Hsieh, ve diğ., 2019; Swing & Anderson, 2014), çocukların uyku (Garrison, Liekweg & Christakis, 2011), beslenme ve tüketim alışkanlıkları üzerinde olumsuz etki yarattığını (Rosen ve diğ., 2014)) ve hareketsiz bıraktığı için obezite sorunlarına yol açtığını (Cox ve diğ., 2012.; Kenney & Gortmaker, 2017; Marshall ve diğ., 2004, Mendoza, Zimmerman & Christakis, 2007) göstermektedir. Buna ek olarak, günümüzde sık kullanılmaya başlayan mobil medya araçlarının (tablet, bilgisayar, akıllı telefon gibi) kullanımının, çocuklarda dikkat eksikliği (Enagandula, Singh, Adgaonkar, Subramanyam & Kamath, 2018), bağımlılık gibi olumsuz şekilde fizyolojik, psikolojik ve bilişsel etkiler (Rojo-Mota, Pedrero-Pérez, Huertas-Hoyas, Merritt & MacKenzie, 2017) oluşturduğu ortaya konulmuştur.

Dijital dünyanın çocukların hayatlarına getirdiği olumsuzlukların yanı sıra öğrenme fırsatları sağlanması bakımından olumlu etkileri de bulunduğu alanyazında yapılan çalışmalarda ifade edilmektedir (Gong & Levy, 2009; Hirsh-Pasek ve diğ., 2015; Kirkorian, Wartella & Anderson, 2008; Roseberry, Hirsh-Pasek, Parish-Morris & Golinkoff, 2009; Wong & Neuman, 2019). Amerikan Ulusal Erken Çocukluk Derneği (NAEYC) yayınladığı durum değerlendirmesi raporunda teknolojinin ve medyanın uygun kullanıldığında çocukların gelişimini ve etkileşimini destekleyebileceğini ifade etmektedir (NAEYC, 2012). Amerikan Pediatri Akademisi (APA, 2015) “Susam Sokağı” gibi yüksek kaliteli içeriğe sahip dijital yayınların çocuğun ekran kullanımına ebeveyn tarafından uygun şekilde eşlik edilmesi durumunda potansiyel yararlarının bulunduğu dikkat çekmektedir. Kirkorian, Wartella ve Anderson (2008) çalışmalarında eğitsel müfredatı destekleyecek yaşa uygun medya kullanımının bilişsel ve akademik başarı üzerinde olumlu etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Çocukların dil gelişimi medya araçlarıyla desteklenen başlıca alanlardan biridir. Roseberry ve diğerleri (2009), çocukların sosyal etkileşimli olarak video izlemelerinin fiil kullanımlarını olumlu olarak desteklediğini ifade etmişlerdir. Mobil medya araçlarında sunulan eğitsel uygulamaların da çocukların dil ve yaratıcılıkları üzerinde olumlu etkisi olduğu da araştırmalarla ortaya konulmuştur (Chiong & Schuler, 2010; Kucirkova, Messer, Sheehy & Panedero, 2014; Yadav & Chakraborty, 2017). Bu bağlamda öğretmenlerin ve ebeveynlerin uygun içerikli ve yaşa uygun programları çocuklarıyla birlikte izlemelerinin medyanın çocukların üzerindeki olumlu etkilerini artırıcı bir eylem olabileceği ifade edilebilir.

Küçük çocukların dijital dünyaya ve medya içeriğine erişiminde ebeveynler başrole sahiptirler. Bu bağlamda ebeveynlerin çocukların dijital medyaya erişimindeki etkin rolleri ve bu rollerin etkilerine yönelik yapılan çalışmalar, medya türü, medya içeriği, medya kullanım zamanının ebeveyn tutumları ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının medya (akıllı telefon kullanma vb.) bağımlılığını ciddi bir problem olarak algılama durumları ne kadar fazlaysa, ebeveyn arabuluculuğuna katılmaları da o kadar fazla olmaktadır. Bu durum ebeveynin kendi medya kullanımı ve bağımlılığına göre değişmektedir. Medya bağımlılığı bulunan ebeveynlerin çocuklarının medya kullanımında bağımlılığın ciddiyetini küçümseme durumunda olmalarına neden olmaktadır ve ebeveynlerin çocuklarına medya kullanımında aracılık davranışlarını özellikle aktif aracılık davranışı gösterme durumlarını/niyetlerini azaltmaktadır (Hwang, Choi, Yum, & Jeong, 2017). Van Petegem, de Ferrerre, Soenens, van Rooij ve Van Looy (2019)’un

üç-dokuz yaş çocuğu olan 762 ebeveynle yaptıkları çalışmada, ebeveynin medyaya yönelik olumsuz tutumuyla çocuklarının medya kullanımında kontrol edici aracılık davranışı göstermelerinin pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ebeveyn aracılığı, ebeveynin kaygısını içeren bir aile dinamiğidir. Bu nedenle, ebeveyn aracılığı, ebeveyn tarzlarından etkilenmektedir. Doğal olarak, ebeveynlerin çocuk yetiştirme sırasında uygun gördüğü standart iletişim stratejileri çocuklarının medya kullanımlarına da yansımaktadır (Livingstone, 2007; Warren & Aloia, 2019).

Ebeveynlerin medya aracılık davranışları ebeveynlik tarzlarına bağlı olarak değişmektedir. Ebeveynlik tarzlarına bakıldığında, talepkâr (authoritative) ebeveynlerin otoriter ve izin verici ebeveynlere kıyasla, aktif aracılık ve birlikte kullanma davranışlarını daha fazla kullandıkları belirlenmiştir. Otoriter ebeveynlerin, kısıtlayıcı aracılık davranışlarını yetkin ve izin verici ebeveynlere göre daha fazla kullanırken izin verici ebeveynlerin, birlikte kullanma, kısıtlayıcı ve aktif aracılık davranışlarını diğer ebeveynlik türlerine göre düşük düzeyde kullandıkları ortaya konmuştur (Eastin, Greenberg & Hofschire, 2006). Benzer şekilde Hwang, Choi, Yum ve Jeong (2017)'un yaptıkları araştırmada, izin verici ebeveynlerin, aracılığa katılma davranışlarının farkında olmadıkları ve çocukların akıllı telefon kullanmaları konusunda medya aracılığı davranışlarının düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Ayrıca, talepkâr ebeveynlik tutumunun aktif aracılığı yordadığı tespit edilmiştir. En yaygın ebeveyn aracılık davranışlarının neler olduğunu 0-8 yaş çocuğu olan ebeveynlerle 14 farklı ülkede araştıran bir çalışmada da, talepkâr ebeveyn tutumunun medya kullanımında en yaygın kullanılan ebeveynlik stili olduğu tespit edilmiştir. Talepkâr bir tarz benimseyen ebeveynlerin kendilerine güvenen kullanıcılar olduğu ve teknolojileri çocuklarıyla birlikte kullanmayı tercih eden ebeveynler olduğu belirlenmiştir (Brito, Francisco, Dias & Chaudron, 2017).

Çocukların medya kullanımında ebeveyn aracılık davranışlarını, kullanılan medya aracının türü de etkilemektedir (Collier ve diğ., 2016). Connell, Lauricella ve Wartella (2015)'nın 0-8 sekiz yaş arası çocukları olan ebeveynlerin, türüne göre çocuklarının medya kullanımına katılımlarını araştırdıkları çalışmada sonuçlar; ebeveynlerin kitap ve televizyon gibi geleneksel medyayı birlikte kullanma davranışlarının daha yüksek olduğunu, buna karşın video oyunlarını birlikte kullanma davranışlarının daha düşük olduğunu göstermiştir. Ayrıca genç ebeveynlerin

çocuklarıyla birlikte izleme deneyimini daha fazla yaşadıkları özellikle babaların çocukların video oyunu oynama gibi medya kullanım deneyimlerine katıldığı ifade edilmektedir.

Ebeveyn Aracılığı Teorik Çerçeve

Ebeveyn aracılığı, “ebeveynlerin çocukları için içeriği kontrol etmek, denetlemek veya yorumlamak için kullandıkları herhangi bir strateji” olarak tanımlanmaktadır (Warren, 2001, s. 212). Ebeveyn aracılık teorisinin temelleri, sosyo-psikolojik medya etkisi ve bilgi işleme teorilerini esas alan karma iletişim teorisine dayanmakta ve ebeveynlerin, medyanın çocukları üzerinde oluşturduğu olumsuz etkiyi önlemek veya azaltmak için kullandıkları, farklı kişiler arası iletişim yöntemleri üzerine kurgulanmıştır (Clark, 2011). Bu teori çerçevesinde yapılan ve alana etki eden çalışmalarda (Nathanson, 1999; Valkenburg, Krccmar, Peeters & Marseille, 1999), temel olarak aktif aracılık, kısıtlayıcı aracılık ve birlikte izleme şeklinde üç tip ebeveyn medya aracılığı ortaya konmuştur.

Aktif aracılık, ebeveynlerin medya içeriğini çocuklarına açıklama ve belirli medya içeriği hakkındaki görüşlerini aktarma girişimlerini göstermektedir (Valkenburg., Piotrowski, Hermanns & De Leeuw, 2013). Shin ve Li (2017) ise aktif aracılığın medyanın neden iyi ya da kötü olduğunun açıklanmasını içerdiğini ifade etmektedirler. Ülken (2011)’e göre, “aktif aracılık; çocuklarla televizyon içeriği hakkında konuşmak yani programların gerçeklik durumunu tartışmak, televizyonda izlenen davranışlar üzerine eleştirel yorumlar yapmak ve televizyonda yayınlanan içerikler hakkında bilgiler vermek anlamında kullanılmaktadır.” (s.211). Yapılan açıklamalar ışığında aktif aracılık; medya içeriğini hedef alan ve ebeveynlerin bu içeriğe yönelik açıklama yapma, tartışma, sorgulama ve yorumlama gibi proaktif tutumlar içinde olduğu durumları ifade etmektedir.

Kısıtlayıcı aracılık, ebeveynlerin, çocuklarının medyada geçirdikleri zaman ve/veya maruz kaldıkları içerikle harcadıkları zamanı kısıtlama çabalarını ifade eder (Valkenburg ve diğ., 2013). Diğer bir tanımda kısıtlayıcı aracılık, ebeveynlerin çocuklarının dijital teknoloji kullanımını nasıl düzenlediklerini, neleri sınırlandırdıkları şeklinde ifade edilmektedir (Shin & Li, 2017). Kısıtlayıcı aracılık davranışlarına sahip ebeveynler, belirli içeriğin görüntülenmesini yasaklamak ya da kısıtlamak için kurallar da koyabilmektedirler. Ebeveynler, çocukları için belirli izleme saatleri ayarlayabilir veya çocuğun belirli bir programı izlemesine izin verebilirler (Valkenburg,

Krcmar, Peeters & Marseille, 1999). Yapılan tüm bu tanımlar doğrultusunda kısıtlayıcı aracılık; ebeveynler tarafından zaman ve içerik seçimi gibi durumların göz önünde bulundurulmasıyla çocukların medya içeriğine ve/veya medyaya erişim süresi ve zamanının kısıtlandığı süreçleri kapsayan davranışları ifade etmektedir.

Birlikte izleme/kullanma, çocuk medya ile meşgulken ebeveynin ortamda fiziksel olarak bulunmasını ancak, medyanın içeriği veya etkileri hakkında yorum yapmaksızın izleme/kullanma deneyimine eşlik ederek ortamı paylaşmayı içermektedir (Livingstone & Helsper, 2008). Valkenburg ve diğerleri (2013) birlikte izleme/kullanmayı, ebeveynlerin medyayı çocuklarıyla birlikte, aktif olarak tartışmaksızın kullanmalarını ifade etmektedirler. Diğer bir tanıma göre birlikte kullanma, ebeveynlerin çocuk dijital teknolojiyi kullanırken çocuklarını izlemelerini ya da ebeveynlerin çocukların dijital teknoloji kullanımına eşlik etmelerini içermektedir (Shin & Li, 2017). Tüm bu tanımlar ışığında birlikte izleme/kullanma; çocukların medya içeriğine yönelik deneyimlerinin ebeveynler tarafından çocuklarla pasif olarak paylaşıldığı durumları ifade ettiği şekilde açıklanabilir.

Ebeveyn aracılık teorisinin sınırlarına yönelik yapılan eleştiriler üç noktada toplanmaktadır. Medyanın etkileri üzerine kurgulandığı için araştırmacılar genellikle ilk olarak medyanın bilgi işleme ve bilişsel gelişime olumsuz etkileri üzerine yoğunlaşmaktadır. İkinci olarak teori bilişsel gelişim ve çocuğun savunmasız olduğu temeline oturtulduğu için yapılan araştırmalarda yoğunluk küçük çocuklara verilmekte ve genç gruplar ikinci planda kalmaktadır. Üçüncü olarak, çalışmalar televizyon üzerine yoğunlaşmış olup yeni gelişen mobil araçlarla bu teorisinin nasıl çalıştığının ortaya çıkarılması gerektiğidir (Clark, 2011).

Mobil araçlar, geleneksel televizyon izlemeden çok daha farklı olarak konuşma, içeriği etkileşimli sunma, içerik oluşturma, oyun oynama gibi olanaklar sağlamaktadır. Bu olanaklara erişimin sadece ev gibi sabit bir mekanda değil çok farklı mekanlarda sunulduğu düşünülürse bu araçların kullanımında ebeveynlerin aracılıklarının nasıl olacağının yeniden ele alınmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda Clark (2011), katılımcı öğrenmenin, ebeveynler tarafından mobil araçlarla gerçekleştirilen aracılık sonucunda doğal olarak ortaya çıkan bir yapı olduğunu ve ebeveyn aracılık teorisini günümüz bağlamına uygun hale getirdiğini ifade etmektedir. Katılımcı öğrenmede öğrenme sadece bu tip medya araçları sayesinde olmayıp aynı zamanda bu araçların

içerikleri tarafından da yönlendirilmektedir. Bu durum, önceden geçerli olan tek yönlü yetişkin-çocuk hiyerarşik ilişkisini ve etkileşimini iki yönlü ve daha az hiyerarşik bir düzene yerleştirmektedir.

Medya aracılığının ölçülmesi

Ebeveyn aracılık teorisine yapılan eleştirilerden televizyona yoğunlaşmış olması ve gelişmekte olan mobil araçlarla teorinin nasıl çalıştığının ortaya çıkarılması gerekliliği; medya aracılığının ölçülmesini amaçlayan çalışmalar incelendiğinde tarihsel olarak da doğrulanmaktadır. Bybee, Robinson ve Turow (1982) ve Van der Voort, Nikken ve Van Lil (1992) çocukların *televizyon izlemelerine* ilişkin *ebeveyn rehberliği* ifadesini kullanırken, *rehberliği kısıtlayıcı, değerlendirici ve odaklanmamış rehberlik (birlikte izleme)* kategorilerinde değerlendirmişlerdir. Austin (1993) ise ergenlerden, ebeveynlerinin *televizyon içeriğine* ilişkin *aktif aracılık* davranışlarını değerlendirmelerini istemiştir. Nathanson'un (1999; 2001), 2.-6. sınıf arası çocuğu olan ebeveynlerinin çocuklarının televizyon izlemeleriyle ilgili olarak kendi *aracılık* davranışlarını *kısıtlayıcı, aktif aracılık* ve *birlikte izleme* kategorilerinde değerlendirdiği görülmektedir. Valkenburg, Krmar, Peeters ve Marseille (1999) 5-12 yaş çocukların ailelerinin çocuklarının televizyon izlemeleriyle ilgili kendi aracılık davranışlarını *kısıtlayıcı, öğretici* ve *sosyal birlikte izleme* kategorilerinde değerlendirmişlerdir. Nathanson ve Botta (2003) 12-17 yaş çocukların ailelerinin çocuklarının televizyon izlemelerine ilişkin kendi aracılıklarını değerlendirdikleri çalışmada ise, *merkezi içeriğe ilişkin, nötr, olumlu ve olumsuz aracılık* ile *tesadüfi içeriğe ilişkin nötr, olumlu ve olumsuz aracılık* kategorilerini ilk kez alan yazında kullanılmışlardır.

Teknolojik ürünlerin ve içeriğin dönüşümü ile alan yazında televizyondan sonra ilk kez Nikken ve Jansz'ın (2003; 2006) 8-18 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının *video oyunlarına yönelik aracılık davranışlarını kısıtlayıcı ve değerlendirici aracılık ile şüpheli birlikte oynama* kategorilerinde ele aldıkları görülmektedir. Buijzen ve Valkenburg (2005) ise, ilk kez ebeveynlerin reklam aracılığının ölçüldüğü çalışmalarında, 8-12 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kendi reklam aracılığına ilişkin *aktif, kısıtlayıcı aracılık* davranışları ile *kavram odaklı ve toplumsal odaklı iletişim* kategorilerinde değerlendirmişlerdir. Barkin ve diğerleri (2006) ise, 2-11 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının *televizyon, video ve bilgisayar oyunları ile elektronik araçları* kullanmalarına ilişkin '*ebeveyn medya aracılığı*' kavramını ilk

kez kullandıkları ve birden çok medya kaynağına ilişkin değerlendirme yaptıkları çalışmada, *kısıtlayıcı, öğretici aracılık ile sınırsız ve çoklu stratejiler* kategorilerini temel almışlardır.

Zamanın ve teknolojinin ilerleyişine bağlı olarak geliştirilen ürün ve içeriğin de değişmesinden kaynaklı olarak Livingstone ve Helsper (2008), alan yazında çocukların internet kullanımına ilişkin ebeveyn aracılık davranışlarını ölçen ilk çalışmayı gerçekleştirmişlerdir. 12-17 yaş arasındaki çocuklar ve ebeveynlerinin, çocukların *internet kullanımında* ailelerinin aracılık davranışlarını değerlendirdiği araştırmada temel alınan aracılık kategorileri *aktif birlikte kullanma, teknik kısıtlayıcı, etkileşim kısıtlayıcı ve izleyici* olarak belirlenmiştir. Arrizabalaga-Crespo (2010) 8-18 yaş arası çocukların *internet kullanımlarına* ilişkin ebeveynlerinin kendilerine karşı sergiledikleri aracılık davranışlarını değerlendirdikleri çalışmada da *kısıtlayıcı ve öğretici aracılık ve birlikte izleme* kategorilerinin kullanıldığı görülmüştür. Valcke, Bonte, De Wever ve Rots (2010) 5. ve 6. sınıfa giden çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının *internet kullanımına ilişkin ebeveynlik stillerini* değerlendirdiği araştırmada ise, *ebeveyn kontrolü ve ebeveyn sıcaklığı* başlıklı kategorilerin temel alındığı görülmüştür. Livingstone, Haddon, Gprzig ve Elafsson (2011) ise 9-16 yaş arası çocukların, internet kullanımlarına ilişkin ebeveynlerinin aracılık davranışlarını değerlendirdikleri araştırmada ölçülen boyutların *internet kullanımı ve internet güvenliğinde aktif aracılık, kısıtlayıcı aracılık, izleyici ve teknik aracılık* başlıklarında olduğu belirlenmiştir. Gentile ve diğerleri (2012) 3., 4. ve 5. sınıfa devam eden çocukların ailelerinin çocuklarına televizyon, bilgisayar, video oyunu ve film konusunda *medya izleyici davranışlarının* hem *çocuklar* hem de *ebeveynlerince* değerlendirildiği çalışmada ise, *birlikte izleme, süreyi kısıtlama, içeriği kısıtlama ve aktif aracılık* kategorileri temel alınmaktadır. Lee (2012), 10 ile 15 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin internet kullanımlarındaki kısıtlama ve yasaklamalarıyla ilgili *aracılık davranışlarını* değerlendirdiği çalışmasında '*kısıtlayıcı ebeveyn aracılık*' ölçeği kullanılmıştır. Shin, Huh ve Faber (2012) tarafından yürütülen 9-12 yaş arası çocukların *mobil telefon ve masaüstü bilgisayar kullanımına ilişkin ebeveynlerin aracılık davranışlarının* hem çocuklar hem de ebeveynlerince değerlendirildiği araştırmada, *aktif aracılık, zaman kısıtlama ve içerik kısıtlama* başlıkları yer almaktadır. Sonck, Nikken ve de Haan'ın (2013) 9-16 yaş arasındaki çocukların internet kullanımına ilişkin ebeveynlerin *internet aracılığı* davranışlarının hem çocuklar hem de ebeveynlerince değerlendirildiği çalışmasında *izleyici, içerik kısıtlayıcı aracılık, güvenli aktif aracılık ve kısıtlayıcı teknik aracılık* kategorileri yer almaktadır.

Valkenburg, Piotrowski, Hermanns ve De Leeuw, (2013) 10 ile 14 yaş arası çocukların ebeveynlerinin *televizyon, video oyunlarındaki aracılık davranışlarını* 'Algılanan Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği' ile değerlendirmişlerdir. Nikken ve Jansz (2014) 2-12 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının *internet kullanımlarıyla ilgili aracılıklarını* değerlendirdiği çalışmada, *aktif aracılık, birlikte kullanma, genel kısıtlayıcı aracılık, içerik özelinde kısıtlayıcı aracılık ve gözetlemek* kategorilerinin yer aldığı görülmüştür. Nikken ve Schols (2015) 0-7 yaş arası çocukların ebeveynlerinin, çocuklarının *medya kullanımına ilişkin (oyun, web sitesi ve/veya elektronik medya uygulamaları)* aracılıklarını değerlendirildiği çalışmada yer alan kategorilerin *birlikte kullanma, gözetim, aktif aracılık, kısıtlayıcı aracılık ve teknik kısıtlama* başlıklarında olduğu görülmektedir. Nevski ve Siibak (2016) ise 0-3 yaş arası çocukların *dijital oyunlarında ebeveynlerin kendi aracılık davranışlarının* değerlendirdiği çalışmada yaygın olarak kullanılan *aktif aracılık, kısıtlayıcı aracılık ve birlikte kullanma* kategorileri yer almaktadır. Beyens ve Beullens (2017) de benzer şekilde 2-10 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının tablet kullanımına yönelik olarak kendi aracılık davranışlarını değerlendirdikleri çalışmada da, *kısıtlayıcı aracılık, aktif aracılık ve birlikte kullanma* kategorileri temel alınmıştır. Piotrowski (2017) 3-8 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının *medya (televizyon, oyun, film ve video oyunları)* kullanımlarına yönelik kendi aracılık davranışlarını değerlendirildiği bir başka çalışmada *kısıtlayıcı aracılık, olumlu medya içeriğini desteklemek ve olumsuz medya içeriğinden vazgeçirmek* kategorilerinin temel alındığı belirlenmiştir. Shin ve Li (2017) 1.sınıf ile 6.sınıf arası çocuğu olan ebeveynlerin, *çocukların dijital teknoloji kullanımına (internet kullanımı ve video oyunu oynama) nasıl aracılık ettiklerini* değerlendirdikleri çalışmada da sıklıkla karşılaşılan *aktif aracılık, kısıtlayıcı aracılık ve izleme* kategorileri kullanılmıştır. Symons, Ponnet, Emmery, Walrave ve Heirman (2017) 13-18 yaş arası çocukların internet kullanımlarına ilişkin ebeveynlerinin aracılık davranışlarının hem çocukların hem de ebeveynlerin çoklu değerlendirmelerini içeren çalışmasında ise, aracılık davranışları için belirlenen kategoriler; *etkileşim kısıtlamaları, sosyal ağ kullanımını izleme, erişim kısıtlamaları, gözetim, teknik aracılık, yorumlayıcı aracılık* şeklinde açıklanmıştır. Rodríguez-de-Dios, van Oosten ve Igartua (2018) 12-18 yaş arası çocukların *çevrimiçi medya kullanımlarına* yönelik ailelerinin aracılık davranışlarını *aktif aracılık, kısıtlayıcı aracılık boyutlarında* değerlendirmişlerdir. Lee ve Kim (2018) ise 11-13 yaş arası çocukların akıllı telefon kullanımlarına ilişkin ailelerinin aracılık davranışlarını değerlendirdikleri çalışmada, *aktif kullanım aracılığı, aktif güvenli aracılık,*

kısıtlayıcı aracılık, izleme aracılık ve teknik aracılık boyutları yer almaktadır. Nimrod, Elias ve Lemish (2019) ise, sadece çocuklar, sadece ebeveynler ya da hem çocuk hem de ebeveynlerin değerlendirmeleri dışında çocuk yetiştirmede küçük yaş grubunun bakım ve eğitiminde etkin biçimde yer alan büyükanne ve büyükbabaların medya aracılık davranışlarını değerlendirme yönünde çalışmışlardır. Büyükanne ve büyükbabaların torunlarının televizyon, bilgisayar, tablet ve akıllı telefon kullanımlarıyla ilgili kendi aracılık davranışlarını etkileşimli medya kullanımı ve etkileşimsiz medya kullanımı olmak üzere iki temel eksen ve *kısıtlayıcı, öğretici, gözetim ve birlikte kullanma* olmak üzere dört alt kategoride değerlendirmişlerdir.

Günümüzde yaygın kullanımıyla '*ebeveyn medya aracılığı*' teriminin tarihsel olarak 1990'lı yılların başından bugüne ebeveyn rehberliği, ebeveyn kontrolü, ebeveyn aracılık tarzı, ebeveyn tutumları ve ebeveyn aracılığı şeklinde dönüştüğü gözlenmektedir. Diğer yandan, başlangıçta ebeveyn medya aracılığının çalışıldığı gruplar yaygın olarak ilkökul çağı çocukları ve ergenler ile onların ebeveynleri iken son yıllarda erken çocukluk dönemi çocukları ve ebeveynlerine yönelik çalışmalarda yoğunlaştığı görülmektedir. '*Ebeveyn medya aracılığı*' terimi zamana bağlı olarak kavramsal ve hedef kitlesi açıdan değişip dönüşürken, medya kavramının teknolojik farklılaşma, yenileşme ve çeşitlenmesiyle birlikte kapsam bakımından da değişmiş hatta genişlemiş durumdadır. Başlangıçta aracılık kavramı uzun süre televizyon için kullanılırken ardından video oyunu oynama, reklam, bilgisayar oyunları, elektronik araç kullanımı, akıllı telefon, tablet, dijital teknoloji, sosyal ağlar ve çoklu ekran boyutlarında yaygın biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Tüm bu değişimler zaman içinde aracılık kavramının evrilmesine bağlı olarak aracılık davranışlarının kategorilendirilmesinde de farklılıklar yaratmıştır.

Güncel Çalışma ve Bağlamı

Hofstede, Hofstede ve Minkov (2010) farklı kültürlerle ait özelliklerin ebeveynlerin tutumlarına da etki edebileceğini ve bunun dört boyutta ele alınabileceğini ifade etmektedir. Hofstede ve diğerlerine (2010) göre güç mesafesi, belirsizlikten kaçınma, erkeksilik ve kadınsılık ve bireysellik ve toplulukçuluk kültüre özgü ebeveyn davranışlarını etki eden faktörler olarak görülmektedir. Mertens ve d'Haenens (2014) EU Kids Online çalışması kapsamında 25 ülkede yapılan internet kullanımı araştırması sonucunda ebeveyn aracılığının toplumsalcılık, erkeksilik, güç mesafesi ve belirsizlikten kaçınma ile pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Bu

bağlamda bu çalışma için batı kültüründe oluşturulan ölçeklerin (Beyens & Beullens, 2017; Nevski & Siibak, 2016; Nikken & Schols, 2015; Nimrod, Elias & Lemish, 2019; Piotrowski 2017) uyarlanması yerine Türk kültürüne ait özellikleri içeren bir ölçeğin oluşturulması önem taşımaktadır. Çalışmada oluşturulması düşünülen aracın diğer bir özelliği hem televizyon izlemeye yönelik hem de mobil medya araçlarını kullanımının bir arada ele alındığı bir araç olmasıdır. Günümüzde televizyonun yanı sıra mobil medya araçlarının kullanımı da oldukça artmıştır (Yengil, Güner & Topakkaya, 2019). Bu nedenle her iki medya türünün birlikte ele alınması da çalışmanın önemini artıran bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye’de ebeveyn medya aracılığına yönelik çalışmaların genellikle üst yaş grubu çocuklarla (9 yaş ve üzeri) gerçekleştirildiği (Bayraktar 2017; Çetinkaya & Sütçü, 2016; Ergin & Kapçı, 2019; Ülken & Kılınç, 2018; Yaman, 2019) ve erken çocukluk (0-8 yaş) döneminde yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Türkiye’de erken çocukluk döneminde yapılan ebeveyn aracılık çalışmalarının çoğunlukla nitel araştırmalar aracılığıyla ortaya konulmaya çalışıldığı (Bağlı, 2002; Özsoy & Atılğan, 2018), büyük yaş gruplarında ebeveynlerin internet aracılığını ölçmeye yönelik veri toplama araçlarının bulunduğu (Bayraktar 2017; Ergin & Kapçı, 2019; Yaman, 2019) ancak ebeveynlerin erken çocukluk dönemindeki çocuklarının medya kullanımındaki medya aracılık davranışlarını değerlendirmeye yönelik ölçme araçlarının ise yapılan alanyazın çalışması sonucunda bulunmadığı görülmüştür. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği’nin (EÇEMAÖ) geliştirilmesidir. Bu amaç kapsamında yanıt aranacak alt amaçlarımız şu şekildedir?

1. Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği’nin (EÇEMAÖ) geçerliği ne düzeydedir?
2. Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği’nin (EÇEMAÖ) güvenilirliği ne düzeydedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma nicel yöntemlerden tarama çalışması olarak desenlenmiştir. Tarama çalışmaları ile bir gruba ait beceriler, tutumlar ve fikirler gibi bazı özelliklerin veya durumların ortaya konulması amaçlanmaktadır (Fraenkel, Wallen & Hyun, 2012). Bu çalışma bir ölçek geliştirme çalışması

olup, Türk ebeveynlerin erken çocukluk döneminde bulunan çocuklarına yönelik medya aracılık davranışlarının neler olduğunu saptamaya yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek oluşturmak amacıyla tarama çalışması yoluyla veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir.

Örneklem

Araştırmada, amaçsal örnekleme yöntemlerinden tipik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tipik örnekleme, evrende araştırma problemini ilgilendiren sıra dışı olmayan tipik durumları içermektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2016). Araştırmada, Ankara ilinin altı farklı ilçesindeki 36-72 aylık çocuğu olan gönüllü ebeveynler araştırma grubuna dahil edilmiştir. Örnekleme ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Örnekleme İlişkin Demografik Bilgiler

Demografik Özellikler	f	%	
Cinsiyet	Kadın	539	80.33
	Erkek	132	19.67
Yaş	21-30 yaş	157	23.40
	31-40 yaş	427	63.64
	41-50 yaş	87	12.96
Eğitim Durumu	İlkokul	18	2.68
	Ortaokul	37	5.51
	Lise	219	32.64
	Üniversite	376	56.04
	Cevap yok	21	3.13
Genel Toplam	671	100	

Tablo 1 incelendiğinde örneklemin % 23.40’ının 21-30 yaşında, % 63.64’ünün 31-40 yaşında, % 12.96’sının 41-50 yaşında olduğu, bu ebeveynlerin % 80.33’ünü kadın ve % 19.67’sinin erkek olduğu ve % 2.68’inin ilkokul, % 5.51’nin ortaokul, % 32.64’ünün lise, % 56.04’ünün üniversite mezunu olduğu % 3.31’inin ise, eğitim durumu bilgisi vermediği görülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde örneklemin % 23.40’ının 21-30 yaşında, % 63.64’ünün 31-40 yaşında, % 12.96’sının 41-50 yaşında olduğu, bu ebeveynlerin % 80.33’ünü kadın ve % 19.67’sinin erkek olduğu ve % 2.68’inin ilkokul, % 5.51’nin ortaokul, % 32.64’ünün lise, % 56.04’ünün üniversite mezunu olduğu % 3.31’inin ise, eğitim durumu bilgisi vermediği görülmektedir.

Ölçeğin Geliştirilme Basamakları

Ölçek geliştirme süreci, DeVellis (2017)'in ölçek geliştirme basamakları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada; ilgili alanyazın doğrultusunda, bu çalışmada geliştirilmesi amaçlanan ölçme aracı ile ölçülecek olan medya aracılığının kuramsal modeli tanımlanmış ve açıklanmıştır. İkinci aşamada, bu araştırmada ölçülmek istenen yapının yanında alanyazında bulunan medya aracılık ölçekleri de incelenerek yapıyı ölçecek maddeler yazılarak madde havuzu oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada, maddelerin, ebeveynlerin medya aracılık davranışlarını ölçmesine dikkat edilerek maddeleri yanıtlama biçimi Likert tipi olarak belirlenmiştir. Bu maddeler, 5'li Likert tipi ölçeklendirilmiştir ve 1-5 arası puanlanmıştır. Dördüncü aşamada, hazırlanan maddeler, okul öncesi eğitimi ve çocuk gelişimi alanında doktora yapmış ve medyaya ilişkin çalışmaları olan dört ve ölçme değerlendirme alanından bir olmak üzere beş uzmanın görüşlerine sunulmuştur. Beşinci aşamada, uzmanların görüşleri doğrultusunda düzenlemeler yapılarak 83 maddeden oluşan bir taslak form oluşturulmuştur. Altıncı aşamada, bu taslak form, 116 ebeveyn üzerinde uygulanmış, maddelerin açık ve anlaşılır olup olmadığı, kullanılabilirlik, yanıtlama süresi gibi yönler değerlendirilmiştir. Buna göre maddelerde gerekli düzenlemeler yapılmış ve Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği (EÇEMAÖ) deneme formu 58 madde olarak deneme uygulamasına hazır hale getirilmiştir. Yedinci aşamada, deneme uygulaması 855 ebeveynin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği çalışmalarında, Temel Bileşenler Analizi (TBA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Güvenilirlik çalışmalarında ise Cronbach'ın alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Analizler öncesinde, veri setindeki kayıplar, sistematik yanıt örüntüleri incelenmiş ve ayrıca olası çok değişkenli uçdeğerler incelenmiştir. Sekizinci aşamada, ölçek gerçekleştirilen Temel Bileşenler Analizi, Doğrulayıcı Faktör Analizi ve güvenilirlik analizleri sonucunda altı boyut 43 madde olarak düzenlenmiştir. Faktör analitik çalışmalarla ölçülen yapı tek boyutlu olarak tanımlanmış ve buna bağlı olarak ölçek toplam puanlarının geçerli ve güvenilir ölçümler olacağı belirlenmiştir. Toplam puanlar elde edildikten sonraki aşamada, bileşen toplam puanları kullanılarak iki-aşamalı kümeleme analizi (cluster analysis) ile örneklemin EÇEMAÖ toplam puanlarına göre sınıflanma biçimi incelenmiş ve bu sınıflanmaya göre kabul edilebilir kesme puanları belirlenmiştir. Belirlenen kesme puan aralıklarına göre ebeveynlerin aktif-kısıtlayıcı rol düzeylerini tanımlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma sürecinde, alan uygulamaları öncesinde, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Alt Etik Kurulu 29.01.2018 tarihli ve 21 karar sayılı etik onayı ve Milli Eğitim Müdürlüğü 06.03.2018 tarihli ve 14588481-605.99-E.4759103 sayılı araştırma izni alınmıştır. Taslak form, uygulama öncesinde, ölçme aracının kullanılabilirliği, maddelerin açık ve anlaşılır olup olmadığı, yanıtlamada herhangi bir güçlük yaşanıp yaşanmadığı gibi yönlerde bir genel değerlendirme yapabilmek amacıyla, sınırlı sayıda bir gruba uygulama yapılmıştır. Bunun için Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bağımsız anaokullarının yönetici ve öğretmenleriyle görüşülerek araştırmanın kapsamı açıklanmıştır. Bu okullar aracılığıyla 116 ebeveyden veri toplanmıştır. Deneme uygulamasında ise ebeveynlere gönderilen 2000 ölçekten yaklaşık 950 ölçek geri dönmüştür. Bilgi eksikleri bulunan ölçekler, çalışma dışı bırakıldığından toplam 855 veri analizlerde kullanılmak üzere numaralandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Analizler öncesinde, kayıp verilere ve uçdeğerlere yönelik incelemeler ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Kayıp veri oranları, her bir maddede %2'nin altında olduğundan ve herhangi bir sistematik mekanizma belirlenemediğinden, ortalama atama ile kayıp veri ataması yapılarak eksiksiz veri setleri elde edilmiştir. Uç değer incelemeye bağlı olarak 184 gözlem, uçdeğer olarak belirlenmiştir. Bu gözlemler incelendiğinde; genellikle ölçme aracına sistematik bir örüntüde yanıtlar veren, özensiz yanıtlama yapan ya da ölçeğin çoğunluğunu işaretlemeksizin boş bırakan kişiler oldukları görülmüştür. Bu nedenle bu veriler veri setinden çıkarılmış, ileri analizler 671 ebeveynin verileri ile yürütülmüştür. Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının medya kullanımına yönelik kendi aracılık davranışlarını değerlendirmesine ilişkin geliştirilen EÇEMAÖ'nin geçerlilik çalışmaları, Temel Bileşenler Analizi ve Doğrulayıcı Faktör analizi kullanılarak; güvenilirlik çalışmaları ise, Cronbach'ın Alfa katsayısı hesaplanarak yapılmıştır. Kümeleme Analizi kullanılarak alt boyutların kesme noktaları belirlenmiştir. Verilerin analizinde, SPSS 21 ve Lisrel 8.71 paket programları kullanılmıştır.

Bulgular

Ölçme aracının geçerlik çalışmalarından ilki olarak TBA uygulanmıştır. Analizler öncesinde veri setinin TBA için uygunluğu test edilmiştir. Elde edilen sonuçlar örneklemin yeterli büyüklükte olduğunu ve değişkenler arasındaki çoklu korelasyonların manidar olduğunu göstermiştir (KMO testi için $MSA=.925$; Bartlett'in küresellik testi için $\chi^2=16046.09$, $sd = 903$ ve $p<0.01$) (Howell, 2013; Tabachnick & Fidell, 2015) Sonraki aşamada, olası bileşen sayısı belirlenmeye çalışılmıştır. Paralel analiz sonuçları, Cattel'in yamaç-birikinti grafiği ve Kaiser-Harris kriterleri birlikte değerlendirildiğinde, gözlenen yapının 6 bileşenle yapılandırılabilirliği görülmüştür. Bu kapsamda veri seti üzerinde, dik döndürme yöntemlerinden “varimax” döndürme ile TBA uygulanmıştır. Bileşen yük değerleri çok düşük olan ya da birden fazla bileşende benzer yük değeri oluşturan binişik maddeler indirgenerek, analizler tekrarlanmıştır. Analizler sonucunda gözlenen yapı, 43 madde ve 6 bileşenle tanımlanmıştır. Bileşenlerin özdeğerleri ve açıkladıkları varyans yüzdeleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği bileşenlerinin özdeğerleri ve açıkladıkları varyans yüzdeleri

Bileşen	Döndürülmemiş Özdeğerler			Döndürülmüş Özdeğerler*		
	Toplam	Varyans (%)	Kümülatif Varyans (%)	Toplam	Varyans (%)	Kümülatif Varyans (%)
1	12.974	30.171	30.171	7.402	17.214	17.214
2	3.383	7.867	38.038	6.195	14.407	31.620
3	2.586	6.014	44.053	3.062	7.120	38.741
4	2.272	5.284	49.337	2.757	6.412	45.152
5	1.594	3.706	53.043	2.751	6.398	51.550
6	1.352	3.145	56.189	1.995	4.639	56.189

*Kaiser normalleştirilmesi ile “varimax” döndürme kullanılmıştır.

Tablo 2’de görüldüğü gibi 6 bileşen, toplam varyansın yaklaşık %56’sını açıklamaktadır. Bu değer, psikolojik özelliklerin karmaşık yapısı ve tanımlanma güçlükleri düşünüldüğünde, yüksek kabul edilebilecek bir açıklayıcılığa işaret etmektedir. Ayrıca, birinci bileşen, tek başına, toplam varyansın yaklaşık %30’unu açıklamaktadır. Bu değer, açık ara diğer bileşenlerden yüksektir ve açıklanan yapının tek boyutluluğunu desteklemektedir. Ölçek maddelerinin, bileşenlere dağılımı ve bileşenlerdeki yük değerleri, Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

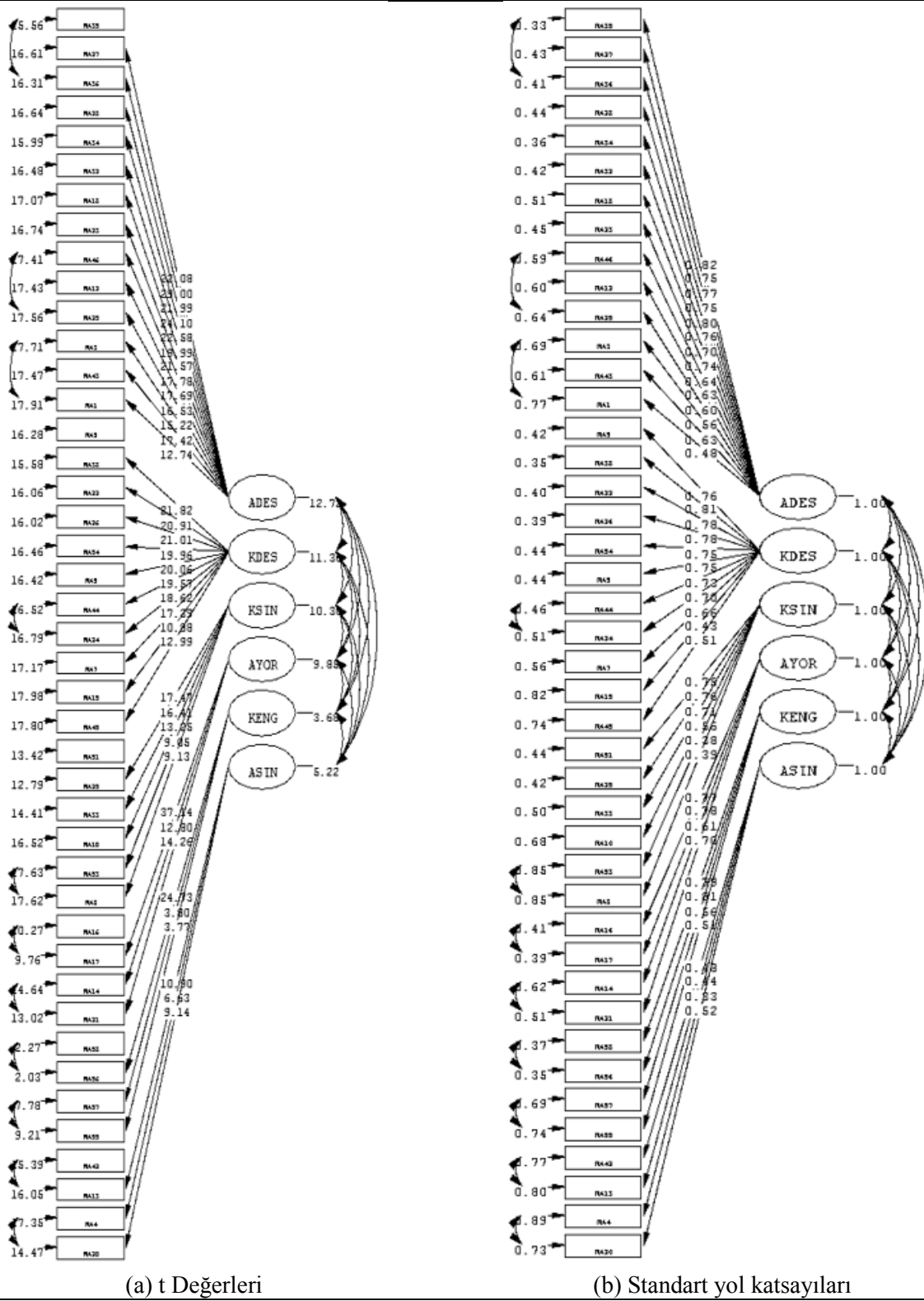
Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği Maddelerinin Bileşenlere Göre Dağılımı

	Bileşen					
	1	2	3	4	5	6
Ma35	0.820					
Ma27	0.762					
Ma36	0.759					
Ma28	0.749					
Ma34	0.747					
Ma32	0.728					
Ma18	0.659					
Ma23	0.658					
Ma46	0.627	0.305				
Ma12	0.620					
Ma25	0.579	0.336				
Ma3	0.569					
Ma43	0.476	0.329				
Ma1	0.467					
Ma5		0.776				
Ma38		0.772				
Ma22		0.740				
Ma26		0.737				
Ma54		0.737				
Ma9		0.719				
Ma44		0.688				
Ma24		0.684				
Ma7		0.642				
Ma19		0.491				
Ma45		0.422				
Ma51			0.746			
Ma29			0.737			
Ma33			0.691			
Ma10			0.656			
Ma53			0.486			
Ma8			0.445			
Ma16	0.379			0.756		
Ma17	0.411			0.739		
Ma14				0.691		
Ma21				0.665		
Ma58					0.838	
Ma56					0.833	
Ma57					0.800	
Ma55					0.765	
Ma42						0.680
Ma13						0.619
Ma4						0.530
Ma20						0.508

* .30'un altındaki yük değerleri verilmemiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi bileşenlerde sırasıyla 14, 11, 6, 4, 4 ve 4’er madde yer almaktadır. Bu maddeler bir bütün olarak değerlendirilmiş ve bileşenlere kuramsal tanımlamalar yapılmıştır. Buna göre birinci bileşen, “aktif-destekleyici”; ikinci bileşen, “kısıtlayıcı-destekleyici”, üçüncü bileşen, “kısıtlayıcı-sınırlayıcı”; dördüncü bileşen, “aktif-yorumlayıcı”; beşinci bileşen, “kısıtlayıcı-engelleyici” ve altıncı bileşen, “aktif-sınırlayıcı” olarak isimlendirilmiştir.

Açımlayıcı çalışmalar tamamlandıktan sonra doğrulayıcı çalışma olarak Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Analizler öncesinde kritik örneklem büyüklüğü indeksi kontrol edilmiş (CN = 343.65), örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu kararına varılmıştır. Doğrulamak amacıyla model-veri uyumu test edilen modelde, her bir bileşenin en yüksek yük değerine sahip maddesi, gösterge değişken olarak tanımlanmıştır. Ayrıca aynı bileşende yer alan maddelerin hata terimleri arasında modifikasyonlar yapılarak model iyileştirilmiştir. DFA’da modifikasyon, model uyumunu iyileştiren istatistiksel bir düzeltme ve çözümdür. Aşırıya kaçmamak ve kuramsal alt yapı ile ilişkili olmak koşullarıyla kullanılması önerilir. Otokorelasyon ve çoklu bağlantılılık kaynaklı olası sorunları minimize eder (Jöreskog ve Sörbom, 1993). Analiz sonuçlarına göre modelde yer alan yollara yönelik t değerleri ve standartlaştırılmış yol katsayıları Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği yapısal modeli t değerleri ve standartlaştırılmış yol katsayıları

Şekil 1(a)'da bulunan değerler 1.96'dan büyük olduğundan manidardır. Eğer t değerleri 1.96'yı aşarsa, 0.05 düzeyinde; 2.56'yı aşarsa, 0.01 düzeyinde anlamlıdır. Anlamlı olmayan değerler analiz dışı bırakılmalıdır (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2014). Şekil 1(a)'da görüldüğü üzere, altı faktörlü model için gözlenen değişkenler ile gizil değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik t değerleri 3.77-37.14 arasında değişmektedir ve bu değerler 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Şekil 1(b)'de görülen yolların tamamı istatistiksel olarak manidardır. Standartlaştırılmış hata değerleri, .90'ın altındadır. Modelin uyum iyiliği indeks değerleri, kabul edilebilir hatta yüksek düzeyde model-veri uyumu sağlayan bir yapı tanımlanabildiğini göstermektedir ($\chi^2/sd = 2.23$, RMSEA = 0.043, RMR = 0.044, CFI = 0.98, NFI = 0.97, NNFI=0.98, AGFI= 0.87, GFI = 0.89, RFI = 0.96). χ^2/sd oranının 3'ün altında olması mükemmel uyuma, 5'in altında olması orta düzeyde uyuma karşılık gelmektedir (Kline, 2005; Sümer, 2000). χ^2/sd (31.02/19) oranının 2.23 olduğundan model veri uyumunun mükemmel uyuma karşılık geldiğini göstermektedir. RMSEA ve RMR uyum indekslerinin .05 ve altında olması mükemmel uyum, .08'in altında olması ise kabul edilebilir uyum olarak değerlendirilmektedir (Brown, 2006; Jöreskog & Sörbom,1993). Bu durumda RMSEA ve RMR uyum indeksleri mükemmel uyuma karşılık gelmektedir. CFI, NNFI, NFI, AGFI, GFI, RFI'nın .95'in üzerinde olması mükemmel uyuma, .90'ın üzerinde olması ise iyi uyuma karşılık gelmektedir (Sümer, 2000; Tabachnick & Fidell, 2015). Bu modelde uyum değerleri genellikle mükemmel uyumu göstermektedir.

Yürütülen açımlayıcı ve doğrulayıcı çalışmalar, ebeveynlerin medya aracılık rollerinin 6 bileşenli ve tek boyutlu bir yapıda, yüksek geçerlik düzeyinde tanımlanmasını sağlamıştır. Bu tanımlama, aynı zamanda, hem ölçeğin genelinde hem bileşenler düzeyinde toplam puanların geçerli olacağına yönelik kanıt sağlamaktadır. Bu kapsamda bileşen toplam puanları, doğrudan kendi maddelerinin toplamı ile tanımlanmıştır. Genel toplam puanın alınmasında ise birbiri ile karşıt çalışan bileşenler dikkate alınmış, "aktif" rollere ilişkin toplamların kendi içerisinde tümleyenleri alınarak "kısıtlayıcı" rollere ilişkin toplamlara eklenmiştir. Toplam puanlar elde edildikten sonra, uçdeğer ayıklama ile olası uçdeğerler incelenerek veri setinden çıkarılmıştır. Bu kapsamda elde edilen toplam puanlara yönelik betimsel istatistikler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği Bileşen ve Genel Toplam Puanlarına Yönelik Betimsel İstatistikler

	ADES	KDES	KSIN	AYOR	KENG	ASIN	Genel Toplam
N	634	634	634	634	634	634	634
Ortalama	50.40	46.23	27.21	16.62	13.75	13.67	57.88
Medyan	50.00	47.00	28.00	17.00	14.00	14.00	58.00
Mod	49	45	30	16	16	12	58
Std. Sapma	8.77	5.74	2.56	2.45	4.08	3.01	17.91
Çarpıklık*	0.092	-0.520	-0.694	-0.411	-0.679	-0.050	0.112
Basıklık**	-0.430	-0.344	-0.531	-0.346	0.015	-0.304	-0.394
Minimum	28	30	20	10	4	6	18
Maksimum	70	55	30	20	20	20	105

* $sh = 0.097$ ** $sh = 0.194$

Tablo 4’te görüldüğü gibi hem bileşenler düzeyinde hem genelde toplam puanların ortalama, mod ve medyan değerleri yakındır. Çarpıklık ve basıklık değerleri $[-1, +1]$ aralığındadır ve 0’a yakındır. Ayrıca histogram, kutu-çizgi grafikleri ve normal Q-Q grafikleri de dağılımların simetrik yapıda olduğunu desteklemektedir. Tüm bu incelemeler, toplam puanların normal dağılım gösterdiğine yönelik kanıtlar sağlamaktadır (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2014; Tabachnick & Fidell, 2015; Pallant, 2016). Yapılan tanımlamalara ve işlemlere göre MAÖ, 6’sı bileşen toplam puanı ve 1’i genel toplam olmak üzere 7 toplam puan vermektedir. Toplam puanlar arasındaki korelasyonlar, Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği Toplam Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson’ın Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları

	ADES	KDES	KSIN	AYOR	KENG	ASIN	Genel_Toplam
ADES	1	.473**	.305**	.495**	.173**	.453**	.868**
KDES	.473**	1	.358**	.299**	.097*	.381**	.730**
KSIN	.305**	.358**	1	.322**	.077	.222**	.506**
AYOR	.495**	.299**	.322**	1	.131**	.254**	.594**
KENG	.173**	.097*	.077	.131**	1	.075	.385**
ASIN	.453**	.381**	.222**	.254**	.075	1	.595**
GenelToplam	.868**	.730**	.506**	.594**	.385**	.595**	1

* $p < .05$ ** $p < 0.01$

Tablo 5’te görüldüğü gibi iki bileşen hariç bileşen toplam puanları arasında genel olarak, pozitif yönlü, orta düzeyde ve manidar korelasyonlar gözlenmektedir. Korelasyonların pozitif yönlü olması, tüm bileşenlerin “destekleyici” rol kapsamında olmasının doğal ve beklenen bir

sonucudur. Ayrıca, bileşen toplamları ile genel toplam arasında yüksek korelasyonlar gözlenmektedir. Bu beklenen bir durumdur, çünkü genel toplam, bileşen toplamlarından elde edilmiştir.

Toplam puanlar elde edildikten sonraki aşamada, bileşen toplam puanları kullanılarak iki-aşamalı kümeleme analizi (cluster analysis) uygulanmıştır. Analiz sonuçları, örneklemin EÇEMAÖ toplam puanlarına göre sınıflanma biçimini gözlemlemek ve bu sınıflanmaya göre kabul edilebilir kesme puanları belirleyerek ebeveynlerin aktif-kısıtlayıcı rol düzeylerini tanımlamak amacıyla kullanılmıştır.

Bileşen toplamları ile yürütülen iki-aşamalı kümeleme analizi, kabul edilebilir düzeyde sınıflama sağlamıştır (ortalama Silhouette = 0.4). Modele görelî katkısı en yüksek olan bileşenler KDES ve ADES, en düşük olan bileşen KENG olmuştur. Altı bileşen toplam puanı grubu 2 küme şeklinde sınıflamıştır. İlk kümeye 352 (%55.5) ve ikinci kümeye 282 (%45.5) ebeveyn atanmıştır. Analiz sonuçlarına göre elde edilen grup ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

İki-Aşamalı Kümeleme Analizi Sonuçlarına Göre EÇEMAÖ Bileşen Toplam Puanlarının Küme Ortalama Ve Standart Sapmaları

Bileşen	İstatistik	Küme		
		1	2	Genel
ADES	Ort.	55.27	44.33	50.40
	Std. Sapma	7.30	6.33	8.77
KDES	Ort.	49.43	42.24	46.23
	Std. Sapma	3.74	5.28	5.74
KSIN	Ort.	28.43	25.68	27.21
	Std. Sapma	1.83	2.52	2.56
AYOR	Ort.	17.75	15.21	16.62
	Std. Sapma	1.94	2.29	2.45
KENG	Ort.	14.45	12.87	13.75
	Std. Sapma	4.16	3.80	4.08
ASIN	Ort.	15.09	11.89	13.67
	Std. Sapma	2.71	2.34	3.01

Tablo 6’da görüldüğü gibi gözlem birimleri, her bir bileşen düzeyinde manidar düzeyde farklı küme ortalamaları ile iki ayrı gruba ayrılmaktadır. Standart sapmaların ortalamaların 1/5’inden kısmen düşük olması da, kümelerin kendi içerisinde homojenliğine işaret etmektedir. Bu belirgin kümelene, kısıtlayıcı ya da aktif aracılık rolü ayrımı yapılabileceğini göstermektedir. Bu

kapsamda MAÖ'nün bileşenleri düzeyinde, Tablo 6'da verilen grup/küme merkezlerine göre belirlenen toplam puan aralıkları ve buna göre belirlenen "aktif-kısıtlayıcı" rol düzeyleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği Bileşen Toplam Puanlarına Yönelik Puan Aralıkları Ve Aracılık Düzeyleri

Bileşen	Puan Aralıkları	Aracılık Düzeyi
ADES	50 ve altı	Kısıtlayıcı
	51 ve üzeri	Aktif
KDES	46 ve altı	Aktif
	47 ve üzeri	Kısıtlayıcı
KSIN	27 ve altı	Aktif
	28 ve üzeri	Kısıtlayıcı
AYOR	15 ve altı	Kısıtlayıcı
	16 ve üzeri	Aktif
KENG	12 ve altı	Aktif
	13 ve üzeri	Kısıtlayıcı
ASIN	12 ve altı	Kısıtlayıcı
	13 ve üzeri	Aktif

Tablo 7'de belirlenen kesme puanlarına göre ebeveynlerin aracılık rolleri, aracılık bileşenlerine göre ayrı ayrı değerlendirilebilmektedir. Dikkat edilirse, ADES, AYOR ve ASIN bileşenlerindeki yüksek puanlar, diğer bileşenlerde ise düşük puanlar, kısıtlayıcı role işaret etmektedir. Bileşenlerin tamamında olmasa bile çoğunluğunda aktif aracılık ya da kısıtlayıcı aracılık rolü belirlenen ebeveynlerin genel olarak bu aracılık tipini gösterdiğinin değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

Genel toplamlar üzerinde bir değerlendirme ölçütü tanımlayabilmek için, EÇEMAÖ bileşen toplamlarına yönelik olarak yapılan kümeleme analizi çalışmasının benzeri, genel toplam puanlar için de yapılmıştır. İki-aşamalı kümeleme analizi sonuçlarına göre model, yüksek düzeyde sınıflama sağlamıştır (ortalama Silhouette = 0.6) ve üç küme oluşmuştur. İlk kümeye 175 (%27.6), ikinci kümeye 258 (%40.1) ve üçüncü kümeye 201 (%31.7) ebeveyn atanmıştır. Küme merkezlerini gösteren ortalamalar ve küme standart sapmaları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

İki-Aşamalı Kümeleme Analizi Sonuçlarına Göre EÇEMAÖ Genel Toplam Puanlarının Küme Ortalama Ve Standart Sapmaları

Küme	Ort.	Std. Sapma
1	80.10	8.83
2	58.49	5.51
3	37.75	8.26
Genel	57.88	17.91

Tablo 8’deki grup/küme merkezlerine yönelik değerler kullanılarak, ± 1.5 standart sapma aralıklarına göre kesme noktaları belirlenmiştir. Genel toplam puanlarına yönelik belirlenen kesme noktalarına göre elde edilen puan aralıkları ve “aktif-kısıtlayıcı” rol düzeyleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği Genel Toplam Puanlarına Yönelik Puan Aralıkları ve Aracılık Düzeyleri

Puan Aralıkları	Aracılık Düzeyi
50 ve altı	Aktif
51 ve 65 arası	Değişken
66 ve üzeri	Kısıtlayıcı

Tablo 9’da görüldüğü gibi EÇEMAÖ genel toplam puanı 50 ve altında olanlar “aktif aracı”, 51 ile 65 arasında olanlar “değişken aracı”, 66 ve üzerinde olanlar ise “kısıtlayıcı aracı” rolde tanımlanabilmektedir.

Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği’nin elde edilen yapısına yönelik güvenirlik düzeyleri, Cronbach’ın alfa katsayısı ile hesaplanmıştır. Alfa katsayıları; aktif-destekleyici aracılık için .92, kısıtlayıcı-destekleyici aracılık için .86, kısıtlayıcı-sınırlayıcı aracılık için .61, aktif-yorumlayıcı aracılık için .83, kısıtlayıcı-engelleyici aracılık için .84, aktif-sınırlayıcı aracılık için .59 ve ölçek genelinde .91 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler kabul edilebilir ve yüksek düzeyde güvenirliklerin sağlandığını göstermektedir (Pallant, 2016).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada geliştirilen Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği’nin (EÇEMEAÖ) yapısı, 43 madde ve 6 faktörle tanımlanmıştır. 6 faktör, toplam varyansın yaklaşık %56’sını açıklamaktadır. Birinci faktör, toplam varyansın yaklaşık %30’unu açıklamaktadır. Bu değer,

açık ara diğer bileşenlerden yüksektir ve açıklanan yapının tek boyutluluğunu desteklemektedir. Aktif destekleyici alt boyutunda 14, kısıtlayıcı destekleyici boyutunda 11, kısıtlayıcı sınırlayıcı alt boyutu 6, aktif yorumlayıcı, kısıtlayıcı engelleyici ve aktif sınırlayıcı alt boyutlarında 4'er madde yer almaktadır. Açımlayıcı çalışmalar tamamlandıktan sonra doğrulayıcı çalışma olarak Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre modelde yer alan yolların tamamı istatistiksel olarak manidardır. Standartlaştırılmış hata değerleri, .90'ın altındadır. Modelin uyum iyiliği indeks değerleri, kabul edilebilir hatta yüksek düzeyde model-veri uyumu sağlayan bir yapı tanımlanabildiğini göstermektedir ($\chi^2/sd = 2.23$, RMSEA = 0.043, RMR = 0.044, CFI = 0.98, NFI = 0.97, GFI = 0.89, RFI = 0.96). Elde edilen bu yapıya yönelik güvenilirlik düzeyleri, Cronbach'ın alfa katsayısı ile hesaplanmıştır. Alfa katsayıları; bileşenler için sırasıyla .92, .86, .61, .83, .84, .59 ve ölçek genelinde .91 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler kabul edilebilir ve yüksek düzeyde güvenilirliklerin sağlandığını göstermektedir. Bileşen toplam puanları kullanılarak iki-aşamalı kümeleme analizi (cluster analysis) uygulanmıştır. Analiz sonuçları, örneklemin EÇEMAÖ toplam puanlarına göre sınıflanma biçimini gözlemlemek ve bu sınıflamaya göre kabul edilebilir kesme puanları belirleyerek ebeveynlerin aktif-kısıtlayıcı rol düzeylerini tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Bileşen toplamları ile yürütülen iki-aşamalı kümeleme analizi, kabul edilebilir düzeyde sınıflama sağlamıştır (ortalama Silhouette = 0.4). Grup/küme merkezlerine yönelik değerler kullanılarak, ± 1.5 standart sapma aralıklarına göre kesme noktaları belirlenmiştir. Belirlenen kesme noktalarına göre elde edilen puan aralıkları ve "aktif-kısıtlayıcı" rol düzeyleri belirlenmiştir.

Alanyazın incelendiğinde yaygın ebeveyn medya aracılık terminolojisinin aktif ve kısıtlayıcı aracılık ve birlikte izleme/kullanma kategorilerinde kullanıldığını göstermektedir. (Nathanson, 1999; Valkenburg, Krccmar, Peeters & Marseille (1999). Ancak, birlikte izleme/kullanmanın aracılık türü olmaktan çok diğer (aktif ve kısıtlayıcı) aracılık türlerinin oluşumuna ortam ve olanak sunan bir izleme/kullanma süreci olarak günümüz koşullarında daha gerçekçi olduğu düşünülmektedir. Birlikte izleme/kullanma aktif ve kısıtlayıcı aracılık türlerinin içeriğini oluşturan, izlenenler ve kullanılanlar hakkında yorumda bulunma ve değerlendirme yapmak için gerekli olan ortak yaşantıya olanak sağlar (Bağlı, 2002; Rasmussen, White, King, Holiday & Densley, 2016).

Bu ölçek geliştirme çalışmasında ebeveyn medya aracılık davranışı aktif ve kısıtlayıcı aracılık

ismiyle iki temel boyutta yapılandırılmıştır. İki temel boyut kültürel olarak koruyucu ebeveyn davranışının baskın olduğu toplumsal yapının, medya aracılığıyla çocukla etkileşimde bulunurken de yaygın biçimde uygulanan ifadelerini içermektedir. Aktif aracılık davranışı gösteren ebeveynlerin içeriğe yönelik açıklama yapma, tartışma, sorgulama gibi proaktif tutumlar içinde olan ebeveynler olduğu ifade edilmektedir (Shin & Li, 2017; Valkenburg ve diğ., 2013). Bu davranışa sahip ebeveynler medya içeriği hakkında çocuklarıyla aktif bir etkileşim içine girmektedirler. Bu ölçeğin geliştirilmesi sırasında hem televizyon hem de mobil medya araçlarındaki içeriğe yönelik bilgi verme, tartışma ve yorumlamalar yapma gibi etkileşim içeren maddeler dahil edilmiştir. Bu maddeler çocuk için içerik seçmeden, akıllı işaret kullanımına, içeriğin uygunluğu hakkında konuşmadan içerikle ilgili sorular sormaya kadar farklı ifadeleri içermektedir. Kısıtlayıcı aracılık davranışları gösteren ebeveynlerin medyaya ve medyanın çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin endişeye sahip ebeveynler olduğu düşünülmektedir. Alan yazında kısıtlayıcı aracılık davranışı gösteren ebeveynlerin, çocuklarının medyada harcadıkları zamanı ve maruz kaldıkları içerikleri kısıtlama çabaları (Valkenburg ve diğ., 2013), çocuklarının dijital teknoloji kullanımını nasıl düzenlediklerini, neleri sınırlandırdıklarını (Shin & Li, 2017) temel almaktadır. Bu ölçeğin geliştirilmesi sürecinde madde yazarken, alanyazının işaret ettiği kısıtlayıcı aracılık davranışının yanı sıra çocuğun medyayla geçirdiği süre, medyaya erişeceği zaman aralıkları ve bu aralıkların belirlenmesine etki eden aile yaşantısına ilişkin rutinler ile çocuğun temel (beslenme, uyku) gereksinimleri de değerlendirilmeye çalışılmıştır. Diğer yandan bu ölçekte, çocuk için riskli olduğu düşünülen (cinsellik, şiddet, madde vb. kullanımı, küfür içeren) içeriğe erişimi engelleme, medyaya erişimi engellemeyi bir ceza yöntemi olarak kullanma ile çocuğun medyada yer alan karakterler gibi davranışlar sergilemesini engelleme gibi kısıtlayıcı aracılık davranışları da ölçülmektedir.

Geliştirilen ölçeğin kullanımında göz önünde bulundurulması gereken bazı noktalar bulunmaktadır. İlk nokta; yaş grubunun dikkate alınmasıdır. Ölçek okul öncesi dönem (36-72 ay) çocukları olan ebeveynlerin medya aracılık davranışlarını ölçmek için geliştirilmiştir. İkinci temel alınacak nokta; ölçeğin yapısı gereği toplam puan alınarak kullanılabilmesi gibi alt boyut puanları alınarak ayrı ayrı da kullanılabilir. Bu bağlamda ailelerin aracılık profilleri toplam puan üzerinden veya ayrı ayrı alt boyutlar düzeyinde hesaplanabilir. Üçüncü

nokta, maddeler hem televizyon hem de diğer mobil araçların (tablet, bilgisayar ve akıllı telefon) kullanımına yönelik olup bu araçlara yönelik ayrı ayrı kullanılması durumunda yapı geçerliliğine tekrardan bakılması gerekmektedir.

Bu çalışmada okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin çocukları televizyon ve mobil araçları kullanırken yaptıkları aracılık profillerini belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Sözkonusu ölçme aracının ebeveynlerin medya aracılık davranışlarını ölçtüğü dolayısıyla alanda yapılacak kuramsal ve uygulamaya yönelik çalışmalarda kullanılabileceği düşünülmektedir. Ölçek maddeleri incelendiğinde, küçük çocukların erken yaşlarda maruz kaldıkları medya araçlarının sağlık, gelişim, eğitim açısından risklerini ebeveynlerin sadece şikayet konusu olmaktan çıkartmada, bu konuda ebeveyn olarak gerçekleştirebilecek müdahaleleri fark etmeye olanak tanıyabileceği düşünülmektedir. Ayrıca geliştirilen bu aracın, hem yetişkinlerin hem de buna bağlı olarak küçük çocukların ekran kullanım sürelerinin günden güne arttığı ve artık sadece yetişkinler için değil küçük çocuklar için de bağımlılık kavramının en yaygın alt boyutu olarak karşımıza çıkan ‘ekran bağımlılığı’ konusunda önleyici bir işlev göreceğine inanılmaktadır. Geliştirilen bu araçla, çocuklarının medya kullanımı konusunda şikayetçi olan ebeveynlerin çocuklarına medya kullanımında eşlik edip, bu süreçte nasıl davranışlar sergileyerek etkili medya aracılığında bulunabileceklerine ilişkin farkındalık edinmelerine hizmet edebilir. Böylece ebeveynler, çocuklarının erken yaşta bilinçli medya tüketicileri olma konusunda deneyim edinmelerine olanak sağlayabilirler. Bu aracın ölçtüğü ebeveyn medya aracılık profilleri, ebeveynlerin çocuklarıyla medya etkileşiminde ‘bilinçli, sorumlu, paylaşımcı ve yetkin’ davranışlar sergilemenin, uzun vadede küçük çocukların birey olarak belirirken bilinçli medya kullanıcısı olmalarındaki rollerini ortaya koyabilir.

Kaynakça

- Akçay, D., & Emiroğlu, O. N. (2019). The effect of motivational interviewing with mothers on media interaction and aggression behaviours of preschool-aged children. *Comprehensive Child and Adolescent Nursing*, 1-16.
- American Psychiatric Association. (2015). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®)*. USA: American Psychiatric Pub.
- Arrizabalaga-Crespo, C. (2010). Internet uses and parental mediation in adolescents with ADHD. *Revista Latina de Comunicación Social*, 65, 561-571.

- Austin, E. W. (1993). Exploring the effects of active parental mediation of television content. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 37(2), 147-158.
- Bağlı, M. T. (2002). *Okulöncesi çocukların ve ailelerinin televizyon ilintili etkileşimleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Barkin, S., Ip, E., Richardson, I., Klinepeter, S., Finch, S., & Krmar, M. (2006). Parental media mediation styles for children aged 2 to 11 years. *Archives of pediatrics & adolescent medicine*, 160(4), 395-401.
- Bayraktar, F. (2017). Online Risks and Parental Mediation Strategies Comparison of Turkish Children/Adolescents Who Live In Turkey and Europe. *Education & Science/Eğitim ve Bilim*, 42(190), 25-37.
- Beyens, I., & Beullens, K. (2017). Parent-child conflict about children's tablet use: The role of parental mediation. *New Media & Society*, 19(12), 2075-2093.
- Brito, R., Francisco, R., Dias, P., & Chaudron, S. (2017). Family dynamics in digital homes: The role played by parental mediation in young children's digital practices around 14 European countries. *Contemporary Family Therapy*, 39(4), 271-280.
- Brown, T. A. (2006). Confirmatory factor analysis for applied research. New York: Guilford Press.
- Buijzen, M., & Valkenburg, P. M. (2005). Parental mediation of undesired advertising effects. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 49(2), 153-165.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (20. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Bybee, C. R., Robinson, D., & Turow, J. (1982). Determinants of parental guidance of children's television viewing for a special subgroup: Mass media scholars. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 26(3), 697-710.
- Chiong, C., & Shuler, C. (2010). *Learning: is there an app for that. In Investigations of young children's usage and learning with mobile devices and apps*. New York: The Joan Ganz Cooney Center at Sesame Workshop.
- Clark, L. S. (2011). Parental mediation theory for the digital age. *Communication theory*, 21(4), 323-343.
- Collier, K. M., Coyne, S. M., Rasmussen, E. E., Hawkins, A. J., Padilla-Walker, L. M., Erickson, S. E., & Memmott-Elison, M. K. (2016). Does parental mediation of media influence child outcomes? A meta-analysis on media time, aggression, substance use, and sexual behavior. *Developmental Psychology*, 52(5), 798.
- Connell, S. L., Lauricella, A. R., & Wartella, E. (2015). Parental co-use of media technology with their young children in the USA. *Journal of Children and Media*, 9(1), 5-21.

- Cox, R, Skouteris, H, Rutherford, L, FullerTyszkiewicz, M, Dell'Aquila D, Hardy LL. (2012). Television viewing, television content, food intake, physical activity and body mass index: a cross-sectional study of preschool children aged 2-6 years. *Health Promot J Austr*, 23(1),58–62.
- Çetinkaya, L., & Sütçü, S. (2016). Çocukların gözüyle ebeveynlerinin bilişim teknolojileri kullanımlarına yönelik kısıtlamaları ve nedenleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1), 79-116.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu G., & Büyüköztürk Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- DeVellis, R. F. (2017). *Ölçek geliştirme: kuram ve uygulamalar*. (T. Totan, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık (2012).
- Eastin, M. S., Greenberg, B. S., & Hofschire, L. (2006). Parenting the internet. *Journal of Communication*, 56, 486–504. doi:10.1111/j.1460-2466.2006.00297.x
- Enagandula, R., Singh, S., Adgaonkar, G. W., Subramanyam, A. A., & Kamath, R. M. (2018). Study of internet addiction in children with attention-deficit hyperactivity disorder and normal control. *Industrial Psychiatry journal*, 27(1), 110.
- Ergin, D. A., & Kapçı, E. G. (2019). İnternette Ana-Baba Aracılığı Ölçeği ergen ve anababa formlarının Türk örnekleminde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Psychology*, 10(2), 117-132.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw Hall.
- Garrison, M. M., Liekweg, K., & Christakis, D. A. (2011). Media use and child sleep: the impact of content, timing, and environment. *Pediatrics*, 128(1), 29-35.
- Gentile, D. A., Bender, P. K., & Anderson, C. A. (2017). Violent video game effects on salivary cortisol, arousal, and aggressive thoughts in children. *Computers in Human Behavior*, 70(2017), 39-43.
- Gentile, D. A., Nathanson, A. I., Rasmussen, E. E., Reimer, R. A., & Walsh, D. A. (2012). Do you see what I see? Parent and child reports of parental monitoring of media. *Family Relations*, 61(3), 470-487.
- Gong, Z., & Levy, B. A. (2009). Four year old children's acquisition of print knowledge during electronic storybook reading. *Reading and Writing*, 22(8), 889-905.

- Hirsh-Pasek, K., Zosh, J. M., Golinkoff, R. M., Gray, J. H., Robb, M. B., & Kaufman, J. (2015). Putting education in “educational” apps: Lessons from the science of learning. *Psychological Science in the Public Interest*, 16(1), 3-34.
- Hofstede, G., Hofstede, GJ, & Minkov, M.(2010). *Cultures and organizations: Software of the mind*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Howell, D. C. (2013). *Statistical methods for psychology*. USA: Wadsworth.
- Hsieh, Y. P., Wei, H. S., Hwa, H. L., Shen, A. C. T., Feng, J. Y., & Huang, C. Y. (2019). The effects of peer victimization on children’s Internet addiction and psychological distress: The moderating roles of emotional and social intelligence. *Journal of Child and Family Studies*, 28(9), 2487-2498.
- Hwang, Y., Choi, I., Yum, J. Y., & Jeong, S. H. (2017). Parental mediation regarding children's smartphone use: Role of protection motivation and parenting style. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 20(6), 362-368.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Lincolnwood: Scientific Software International.
- Kenney, E. L., & Gortmaker, S. L. (2017). United States adolescents' television, computer, videogame, smartphone, and tablet use: associations with sugary drinks, sleep, physical activity, and obesity. *The Journal of Pediatrics*, 182, 144-149.
- Kirkorian, H. L., Wartella, E. A., & Anderson, D. R. (2008). Media and young children's learning. *The Future of Children*, 18(1), 39-61.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practise of structural equation modeling*. New York: Guilford Publications.
- Kucirkova, N., Messer, D., Sheehy, K., & Panadero, C. F. (2014). Children's engagement with educational iPad apps: Insights from a Spanish classroom. *Computers & Education*, 71, 175-184.
- Lee, E. J., & Kim, H. S. (2018). Gender differences in smartphone addiction behaviors associated with parent–child bonding, parent–child communication, and parental mediation among Korean elementary school students. *Journal of addictions nursing*, 29(4), 244-254.
- Lee, S. J. (2012). Parental restrictive mediation of children’s internet use: Effective for what and for whom?. *New Media & Society*, 15(4), 466-481.
- Livingstone, S. (2007). Strategies of parental regulation in the media-rich home. *Computers in Human Behavior*, 23(2), 920–941. doi:10.1016/j.chb.2005.08.002

- Livingstone, S., & Helsper, E. (2008). Parental mediation and children's internet use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(4), 581–599.
- Livingstone, S., Haddon, L., GPrzig, A., & Elafsson, K. (2011). *Technical report and user guide: The 2010 EU Kids Online Survey*. London, England: EU Kids Online.
- Marshall, S. J., Biddle, S. J., Gorely, T., Cameron, N., & Murdey, I. (2004). Relationships between media use, body fatness and physical activity in children and youth: a meta-analysis. *International Journal of Obesity*, 28(10), 1238.
- Mendoza, J. A., Zimmerman, F. J., & Christakis, D. A. (2007). Television viewing, computer use, obesity, and adiposity in US preschool children. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 4(1), 44.
- Mertens, S., & d'Haenens, L. (2014). Parental mediation of internet use and cultural values across Europe: Investigating the predictive power of the Hofstedian paradigm. *Communications: the European Journal of Communication Research*, 39(4), 389-414.
- NAEYC. (2012). *Technology in early childhood programs serving children from birth through age 8*. Retrieved from: <http://www.naeyc.org/positionstatements/technology>
- Nathanson, A. I. (1999). Identifying and explaining the relationship between parental mediation and children's aggression. *Communication Research*, 26(2), 124-143.
- Nathanson, A. I. (2001). Parent and child perspectives on the presence and meaning of parental television mediation. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 45(2), 201-220.
- Nathanson, A. I., & Botta, R. A. (2003). Shaping the effects of television on adolescents' body image disturbance: The role of parental mediation. *Communication Research*, 30(3), 304-331.
- Nevski, E., & Siibak, A. (2016). The role of parents and parental mediation on 0–3-year olds' digital play with smart devices: Estonian parents' attitudes and practices. *Early years*, 36(3), 227-241.
- Nikken, P., & Jansz, J. (2003). Parental mediation of children's video game playing: A similar construct as television mediation. In *DiGRA Conference*. The Netherlands.
- Nikken, P., & Jansz, J. (2006). Parental mediation of children's videogame playing: A comparison of the reports by parents and children. *Learning, Media and Technology*, 31(2), 181-202.
- Nikken, P., & Jansz, J. (2014). Developing scales to measure parental mediation of young children's internet use. *Learning, Media and technology*, 39(2), 250-266.
- Nikken, P., & Schols, M. (2015). How and why parents guide the media use of young children. *Journal of Child And Family Studies*, 24(11), 3423-3435.

- Nimrod, G., Elias, N., & Lemish, D. (2019). Measuring mediation of children's media use. *International Journal of Communication, 13* (2019), 342–358.
- Özsoy, D., & Atılgan, S. S. (2018). Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki 0-8 yaş grubu çocukların internet kullanımı ve bu kapsamda ebeveyn arabuluculuğu: nitel bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 11*(2), 96-125.
- Pallant, J. (2016). *SPSS kullanma kılavuzu: SPSS ile adım adım veri analizi* (S. Balcı ve B. Ahi, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık (2002).
- Piotrowski, J. T. (2017). The parental media mediation context of young children's media use. In *Media exposure during infancy and early childhood* (pp. 205-219). Cham, Switzerland :Springer.
- Rasmussen, E. C., White, S. R., King, A. J., Holiday, S., & Densley, R. L. (2016). Predicting Parental Mediation Behaviors: The Direct and Indirect Influence of Parents' Critical Thinking about Media and Attitudes about Parent-Child Interactions. *Journal of Media Literacy Education, 8*(2), 1-21.
- Rodríguez-de-Dios, I., van Oosten, J. M., & Igartua, J. J. (2018). A study of the relationship between parental mediation and adolescents' digital skills, online risks and online opportunities. *Computers in Human Behavior, 82*(2018), 186-198.
- Rojo-Mota, G., Pedrero-Pérez, E. J., Huertas-Hoyas, E., Merritt, B., & MacKenzie, D. (2017). Allen Cognitive Level Screen for the classification of subjects treated for addiction. *Scandinavian journal of occupational therapy, 24*(4), 290-298.
- Roseberry, S., Hirsh-Pasek, K., Parish-Morris, J., & Golinkoff, R. M. (2009). Live action: Can young children learn verbs from video?. *Child development, 80*(5), 1360-1375.
- Rosen, L. D., Lim, A. F., Felt, J., Carrier, L. M., Cheever, N. A., Lara-Ruiz, J. M., ... & Rokkum, J. (2014). Media and technology use predicts ill-being among children, preteens and teenagers independent of the negative health impacts of exercise and eating habits. *Computers in Human behavior, 35*, 364-375.
- Scantlin, R. (2008). Media use across childhood: access, time, and content. S. L. Calvert & B. J. Wilson (Eds.). *The handbook of children, media, and development*. UK: Blackwell Publishing.
- Shin, W., & Li, B. (2017). Parental mediation of children's digital technology use in Singapore. *Journal of Children and Media, 11*(1), 1-19.
- Shin, W., Huh, J., & Faber, R. J. (2012). Tweens' online privacy risks and the role of parental mediation. *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 56*(4), 632-649.

- Simons, M., Meeus W. ve T'Sas, J. (2017). *Journal of Media Literacy Education*, 9(1), 99 -115.
- Sonck, N., Nikken, P., & de Haan, J. (2013). Determinants of Internet mediation: A comparison of the reports by Dutch parents and children. *Journal of Children and Media*, 7(1), 96-113.
- Sümer N. (2000). Yapısal eşitlik modellemesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6),49-74.
- Swing, E. L., & Anderson, C. A. (2014). The role of attention problems and impulsiveness in media violence effects on aggression. *Aggressive Behavior*, 40(3), 197-203.
- Symons, K., Ponnet, K., Emmery, K., Walrave, M., & Heirman, W. (2017). A factorial validation of parental mediation strategies with regard to internet use. *Psychologica Belgica*, 57(2), 93-111.
- Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2015). *Using mulivariate statistics*. (M. Baloğlu, Çev.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Ülken, F. B. (2011). Televizyon izlemede anne-baba aracılığı ile çocukların saldırgan davranışları arasındaki ilişki. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 195-216.
- Ülken, F. B., & Kılınç, F. (2018). Çocukların Çevrimiçi Ortamda Karşılaştıkları Risk Türleri İle Aracılık Uygulamaları Arasındaki İlişki. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 124-145.
- Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B., & Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children. *Computers & Education*, 55(2), 454-464.
- Valkenburg, P. M., Krcmar, M., Peeters, A. L., & Marseille, N. M. (1999). Developing a scale to assess three styles of television mediation:“Instructive mediation,” “restrictive mediation,” and “social coviewing”. *Journal of broadcasting & electronic media*, 43(1), 52-66.
- Valkenburg, P. M., Piotrowski, J. T., Hermanns, J., & De Leeuw, R. (2013). Developing and validating the perceived parental media mediation scale: A self-determination perspective. *Human Communication Research*, 39(4), 445-469.
- Van der Voort, T. H., Nikken, P., & Van Lil, J. E. (1992). Replication: Determinants of parental guidance of children's television viewing: A Dutch replication study. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 36(1), 61-74.
- Van Petegem, S., de Ferrer, E., Soenens, B., van Rooij, A. J., & Van Looy, J. (2019). Parents' Degree and Style of Restrictive Mediation of Young Children's Digital Gaming: Associations with Parental Attitudes and Perceived Child Adjustment. *Journal of Child and Family Studies*, 28(5), 1379-1391.

- Warren, R. (2001). In words and deeds: Parental involvement and mediation of children's television viewing. *Journal of Family Communication*, 1(4), 211-231.
- Warren, R., & Aloia, L. (2019). Parenting Style, Parental Stress, and Mediation of Children's Media Use. *Western Journal of Communication*, 83(4),1-18.
- Wong, K. M., & Neuman, S. B. (2019). Learning vocabulary on screen: A content analysis of pedagogical supports in educational media programs for dual-language learners. *Bilingual Research Journal*, 42(1), 54-72.
- Yadav, S., & Chakraborty, P. (2017). Children aged two to four are able to scribble and draw using a smartphone app. *Acta Paediatrica*, 106(6), 991-994.
- Yaman, (2019). *Çocukların bakış açısıyla internet kullanımlarına ilişkin ebeveyn arabuluculuğunun incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yengil, E., Güner, P. D., & Topakkaya, Ö. K. (2019). Okul Öncesi Çocuklarda ve Ebeveynlerinde Teknolojik Cihaz Kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Dergisi*, 10(36), 14-19.

Extended Abstract

Purpose

The use of the unlimited possibilities offered by the digital world to human life can have positive or negative effects depending on its quality. In particular, young children are more vulnerable in developmental adversity of media effects. Parents play a leading role in helping young children access the digital world and media content. In this context, studies conducted on parents' active roles in children's access to digital media and the effects of these roles indicates that media type, media content, media usage time is related to parental attitudes.

Today, the term *parental media mediation* has historically been transformed into parental guidance, parental control, parental mediation style, parental attitudes and parental mediation since the early 1990s. On the other hand, in earlier parental media mediation studies focus was on primary school children and adolescents and their parents, in the recent years the focus has been on studies on early childhood children and their parents.

While the term *parental media mediation* is changing, transforming from time to time in terms of conceptual, and its target audience, the concept of media has also changed and even expanded in

terms of technological differentiation, innovation and diversification. Initially, the concept of mediation was used for television for a long time, followed by widespread use in video game playing, advertising, computer games, electronic tool use, smartphone, tablet, digital technology, social networks and multi-screen dimensions. All these changes have created differences over time in the categorization of mediation behaviors due to the evolution of mediation concept.

In this study, the aim was to develop the Early Childhood Parent Media Mediation Scale (ECPMMS). This is a scale development study in which in order to establish a valid and reliable scale to determine the media mediation behaviors of Turkish parents for children in early childhood, a data collection process was conducted through a survey study. The participants of the study was volunteer parents who have 36-72 months old children living in six different districts of Ankara.

Results

In the preliminary study, the items, prepared by examining the literature and media mediation scales, were arranged in line with the opinions of the five experts and the pilot study. The Early Childhood Parental Media Mediation Scale (ECPMMS) trial form was designed as 58 items and the items were scaled with a 5-point Likert-type scale and scored between 1-5. The trial implementation was conducted with the participation of 855 parents. For the construct validity of the scale, Principal Component Analysis (PCA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA) were performed. For reliability, Cronbach's alpha internal consistency coefficient was calculated. 184 (21.5%) observations were excluded from the data set due to identified as outliers and further analyzes were conducted with the data of 671 parents. As a result of PCA, a structure consisting of 43 items with six factors was defined and it was seen that these 6 components explained about 56% of the total variance. Scale items were evaluated as one factor and the first component was “active-supportive”; the second component, “restrictive-supportive”, the third component, “restrictive-limiting”; the fourth component, “active-interpreter”; The fifth component is called “restrictive-blocker” and the sixth component is called “active-limiting”.

The goodness of fit of the model indicates that the index values provide a high level of model-data fit $\chi^2/sd= 2.23$, RMSEA=0.043, RMR=0.044, CFI=0.98, NNFI= 0.98, NFI =0.97, AGFI= 0.87, GFI=0.89, RFI=0.96). Reliability levels of the sub-factors of the scale are (Cronbach alpha

coefficients); .92, .86, .61, .83, .84, .59 respectively and .91 for the whole scale. Those with an overall total ECPMMS score of 50 or less can be defined as “active mediator”, between 51 and 65 as “variant mediator” and those with 66 and above as “restrictive mediator”. As a result of the findings, it was determined that the scale was a valid and reliable instrument and suitable for use in research studies.

Discussion

In this scale development study, parent media mediation behavior is structured in two basic dimensions as active and restrictive mediation. These two main dimensions include the expressions of the social structure dominated by culturally protective parental behavior, which are commonly applied when interacting with the child through the media.

During the development of the scale, interaction items were included for active mediation, such as providing information, discussion and interpretation of content on both television and mobile media. These items range from choosing the content for the child to the use of smart signs, talking about the appropriateness of the content, and asking questions about the content. Parents with restrictive mediation behaviors are thought to be parents who are concerned about the media and its impact on children. During the development of this scale, in addition to the restrictive mediation behavior indicated by the literature, the time spent with the media, the time intervals to reach the media, and the routines related to family life affecting the determination of these intervals and the basic (feeding, sleeping) needs of the child were also considered. On the other hand, in this scale, restrictive mediation behaviors such as preventing access to content that is considered to be risky for the child (including sexuality, violence, substance use, blasphemy), using the blocking of access to the media as a punishment method and preventing the child from displaying behaviors such as the characters in the media are also included. The developed scale can be used to measure media mediation behaviors of parents with preschool children (36-72 months) and allows to calculate the mediation profiles of parents on total score and at the level of individual subscales when needed. In addition, the items in the measurement tool are intended for the use of both television and mobile devices (tablet, computer and smartphone) together and, if the items are used separately, structure validity analyses are needed.

Conclusion

In this study, a measurement tool was developed to determine the mediation profiles of the parents of preschool children while using television and mobile devices. It is thought that the measurement tool measures the media mediation behaviors of the parents and therefore it can be used in theoretical and practical studies in the field.

ERKEN ÇOCUKLUK EBEVEYN MEDYA ARACILIK ÖLÇEĞİ					
DEĞERLİ ANNE BABA, Aşağıdaki ifadeleri okuyarak, her bir ifade için size en uygun seçeneği işaretleyiniz.	Hiç Bir Zaman	Nadiren	Zaman Zaman	Çoğunluk	Her Zaman
1.Çocuğumla bilgisayarda/tablette/akıllı telefonda oynadığı oyunlar üzerine konuşurum.	☐	☐	☐	☐	☐
3.Çocuğumla televizyonda program izlerken program hakkında konuşurum.	☐	☐	☐	☐	☐
4.Çocuğumun televizyon izlemeyi sonlandırmasında/uyku saatini hatırlatmada ekran uyarılarını (akıllı işaretleri) kullanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
5.Çocuğumun bilgisayarla/tabletle/akıllı telefonla oynama süresini ben belirlerim.	☐	☐	☐	☐	☐
7.Bilgisayarla/tabletle/akıllı telefonla oynama süresini ve saatini çocuğumla birlikte önceden konuşarak belirlerim.	☐	☐	☐	☐	☐
8.Çocuğuma uygun olmayan bir programın ailenin diğer üyeleri tarafından izlenmesine izin vermem.	☐	☐	☐	☐	☐
9.Çocuğumun televizyon izleme saatlerini düzenlerim.	☐	☐	☐	☐	☐
10.Çocuğumun izlediği TV programında cinsel içerikli görüntüler çıktığında kanalı değiştiririm.	☐	☐	☐	☐	☐
12.Çocuğumla birlikte televizyon izlerken ona içerikle ilgili sorular yöneltirim.	☐	☐	☐	☐	☐
13.Çocuğumun TV izleme süresini çocuğumla birlikte belirleriz.	☐	☐	☐	☐	☐
14.Çocuğuma TV ekranında gördüğü bazı şeylerin gerçek olmadığını anlatırım.	☐	☐	☐	☐	☐
16.Çocuğumla televizyon izlerken içeriğin gerçek dünyayı yansıtmadığı hakkında paylaşımlarda bulunurum.	☐	☐	☐	☐	☐
17.Çocuğumla bilgisayarda/tablette/akıllı telefonda oyun oynarken içeriğin gerçek dünyayı yansıtmadığı hakkında paylaşımlarda bulunurum.	☐	☐	☐	☐	☐
18.Çocuğumla birlikte bilgisayarda/tablette/akıllı telefonda oyun oynarken ona içerikle ilgili sorular yöneltirim.	☐	☐	☐	☐	☐
19.Yemek saatinde bilgisayar/tableti/ akıllı telefonu kapatırım.	☐	☐	☐	☐	☐
20.Çocuğumun televizyonda izleyeceği programları belirlemede akıllı işaretleri dikkate alırım.	☐	☐	☐	☐	☐
21.Çocuğuma bilgisayar/tablet/akıllı telefon oyunlardaki bazı şeylerin gerçek olmadığını anlatırım.	☐	☐	☐	☐	☐
22.Çocuğumun TV izleme süresini ben belirlerim.	☐	☐	☐	☐	☐
23.Çocuğumla televizyonda izlediği programlar üzerine konuşurum.	☐	☐	☐	☐	☐
24.Çocuğumun bilgisayarla/tabletle/akıllı telefonla oynayacağı zaman aralıklarını temel gereksinimlerini (uyku, beslenme vb.) etkilemeyecek şekilde düzenlerim.	☐	☐	☐	☐	☐
25.Çocuğumun izleyeceği TV programlarının uygunluğunu önceden araştırırım.	☐	☐	☐	☐	☐
26.Çocuğumun televizyon izleme süresine sınır koyarım.	☐	☐	☐	☐	☐
27.Çocuğumla televizyonda izlediği program öncesinde program hakkında konuşurum.	☐	☐	☐	☐	☐
28.Çocuğumla birlikte televizyon izlerken içerikle ilgili ek bilgiler veririm.	☐	☐	☐	☐	☐
29.Çocuğumun izlediği TV programında şiddet içerikli görüntüler çıktığında kanalı değiştiririm.	☐	☐	☐	☐	☐
32.Çocuğumla televizyonda izlediği program sonrasında program hakkında konuşurum.	☐	☐	☐	☐	☐
33.Çocuğumun izlediği TV programında madde vb. kullanımı içerikli görüntüler çıktığında kanalı değiştiririm.	☐	☐	☐	☐	☐
34.Çocuğumla birlikte bilgisayarda/tablette/akıllı telefonda oyun oynarken içerikle ilgili ek bilgiler veririm.	☐	☐	☐	☐	☐

35.Çocuğumla bilgisayar/tablet/akıllı telefonla oynadığı oyun sonrasında oyun hakkında konuşurum.	☐	☐	☐	☐	☐
36.Çocuğumla bilgisayarda/tablet/akıllı telefonda oynadığı oyun öncesinde oyun hakkında konuşurum.	☐	☐	☐	☐	☐
38.Çocuğumun bilgisayar/tablet/akıllı telefonla oynama saatlerini düzenlerim.	☐	☐	☐	☐	☐
42.Çocuğumun bilgisayar/tablet/akıllı telefonla oynama süresini çocuğumla birlikte belirleriz.	☐	☐	☐	☐	☐
43.Çocuğumun bilgisayarda/tablet/akıllı telefonda oynadığı oyunların uygunluğu hakkında onunla konuşurum.	☐	☐	☐	☐	☐
44.Çocuğumun televizyon izleyeceği zaman aralıklarını temel gereksinimlerini (uyku, beslenme vb.) etkilemeyecek şekilde düzenlerim.	☐	☐	☐	☐	☐
45.Çocuğumla birlikte izleyeceğimiz TV programının seçimini ben yaparım.	☐	☐	☐	☐	☐
46.Çocuğumun bilgisayarda/tablet/akıllı telefonda oynadığı oyunların uygunluğunu önceden araştırırım.	☐	☐	☐	☐	☐
51.Çocuğumun izlediği TV programında küfür içerikli görüntüler çıktığında kanalı değiştiririm.	☐	☐	☐	☐	☐
53.Çocuğuma uygun olmayan bir oyunun bilgisayarda/tablet/akıllı telefonda ailenin diğer üyeleri tarafından oynanmasına izin vermem.	☐	☐	☐	☐	☐
54.Çocuğumun bilgisayar/tablet/akıllı telefonla oynama süresine sınır koyarım.	☐	☐	☐	☐	☐
55.Bilgisayar/tablet/akıllı telefonla oynamaktan alıkoymayı çocuğum için bir ceza yöntemi olarak kullanmam.	☐	☐	☐	☐	☐
56.Çocuğumun bilgisayarda/tablet/akıllı telefonda oynadığı oyunların karakterleri gibi davranmasına izin vermem.	☐	☐	☐	☐	☐
57.Televizyon izlemekten alıkoymayı çocuğum için bir ceza yöntemi olarak kullanmam.	☐	☐	☐	☐	☐
58.Çocuğumun televizyonda izlediği programlardaki karakterler gibi davranmasına izin vermem.	☐	☐	☐	☐	☐